

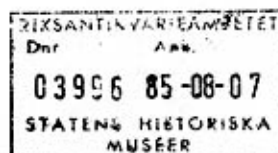
LÄNSSTYRELSEN

I KALMAR LÄN
Planeringsavdelningen
Länsantikvarien

BESLUT

1985-07-31 11.392-856-85

Landskap Öland
Kommun Borgholm
Socken Högby
Fastighet Högby 7:1
(Högby stenkvarn)

Byggnadsminnesförklaring

Högby stenkvarn har föreslagits som byggnadsminne enligt 1960 års byggnadsminneslag. Byggnadsnämnden i Borgholms kommun har vid sammanträde 1985-06-19 tillstyrkt förslaget. Ni har 1985-05-29 beretts tillfälle ta del av länsstyrelsen utredning i ärendet och har med en mindre ändring förklarat att Ni inte har något att erinra däremot.

Förmågan att tillvarata vindkraften för malning av säd kom till Sverige under medeltiden. Det äldsta kända belägget på Öland är från mitten av 1500-talet. Dessa äldsta kvarnar var s k stubbkvarnar. Stubbkvarnen är fortfarande den avgjort vanligaste kvarntypen på Öland.

I början av 1500-talet utvecklades på den europeiska kontinenten en ny kvarntyp, där kvarnhuset är en fast konisk tornbyggnad av sten eller trä och där endast hoven med vingar behöver vridas efter vinden. När dessa s k "holländare" kom till Sverige och Öland är inte helt klarlagt. Under 1800-talet blev emellertid tullkvarnarna oftast byggda som holländare. Tullmalning, som innebar att kvarnägaren tog en del av malden som betalning, hade införts redan under medeltiden.

En lokal variant av holländare utbildades på Öland. Själva kvarnhuset murades som ett koniskt torn av kalksten, ett byggnadsmaterial som fanns i stor mängd på ön. Högby kvarn, som var en tullkvarn, tillhör denna lokalt präglade kvarntyp. Kvarnen är murad i öländsk kalksten och uppförd till tre våningar med ett tornhuv av spån. Runt bottenvåningen löper en balken och i bottenvåningen finns även stora portar, där häst och vagn kunde köra in. På tornhuv finns en drakformad flöjel. Kvarnens interiör är i det närmaste intakt. Kvarnen uppfördes troligen kring mitten av 1800-talet.

På kvarntomten finns också f d mjölnarbostaden, sannolikt från senare hälften av 1800-talet men om- och

Postadress:
391 86 KALMAR

Telefon:
(växel-direktval)
0480/82 000

Postgiro:
3 51 78 - 3

1985-07-31 11.392-856-85

tillbyggd vid flera tillfällen, samt en f d ladugård, numera ombyggd till serveringslokal.

Kvarnen, som är i gott sskick, är en ovanligt god representant för öländsk stenbyggnadskonst. Materialval och funktion knyter an till två av Ölands moder-närningar, stembrytning och jordbruk. Kvarnen har även ett framträdande läge i landskapet nära Högby kyrka.

Det ovan framförda sammantaget innebär att Högby stenkvarn besitter ett så betydande kulturhistoriskt värde att den är att betrakta som synnerligen märklig.

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 1 § lagen om byggnadsminnen byggnaderna på fastigheten Högby 7:1 för byggnadsminnen.

Länsstyrelsen meddelar enligt 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter:

1. Kvarnen får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I kvarnens inre får inte sådana åtgärder vidtagas som innebär ingrepp i stomme eller våningsindelning. Ingrepp får ej heller göras i den fasta inredningen.
3. Kvarnen skall underhållas så att den inte förfaller eller det kulturhistoriska värdet minskar. Vård- och underhållsåtgärder skall utföras på ett sätt som är anpassat efter det material och den teknik med vilken kvarnen uppförts.
4. Det område omkring kvarnen som markerats med röd heldragen linje på bifogade karta (bilaga 1) får inte ytterligare bebyggas. Området, inklusive f d mjölnarbostaden, skall hållas i sådant skick att kvarnens utseende och karaktär inte förvanskas.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar i fråga om underhåll och vård av byggnader och tomt.

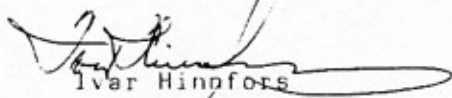
Länsstyrelsen kan enligt 3 § byggnadsminneslagen meddela dispens från ovannämnda föreskrifter om ändringen anses nödvändig för att byggnaderna skall vara till nytta eller om andra särskilda skäl finns för en ändring.

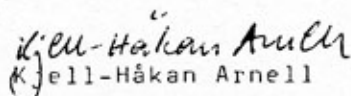
Enligt 14 § tredje stycket samma lag gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

1985-07-31 11.392-856-85

./.

Detta beslut kan överklagas hos kammarrätten i Jönköping. se bilaga 2.

Ivar Hinpors

Kjell-Håkan Arnell

Bilaga

1. Karta
2. Hur man överklagar

Kopia

Akten

Länsantikvarien + bil 1

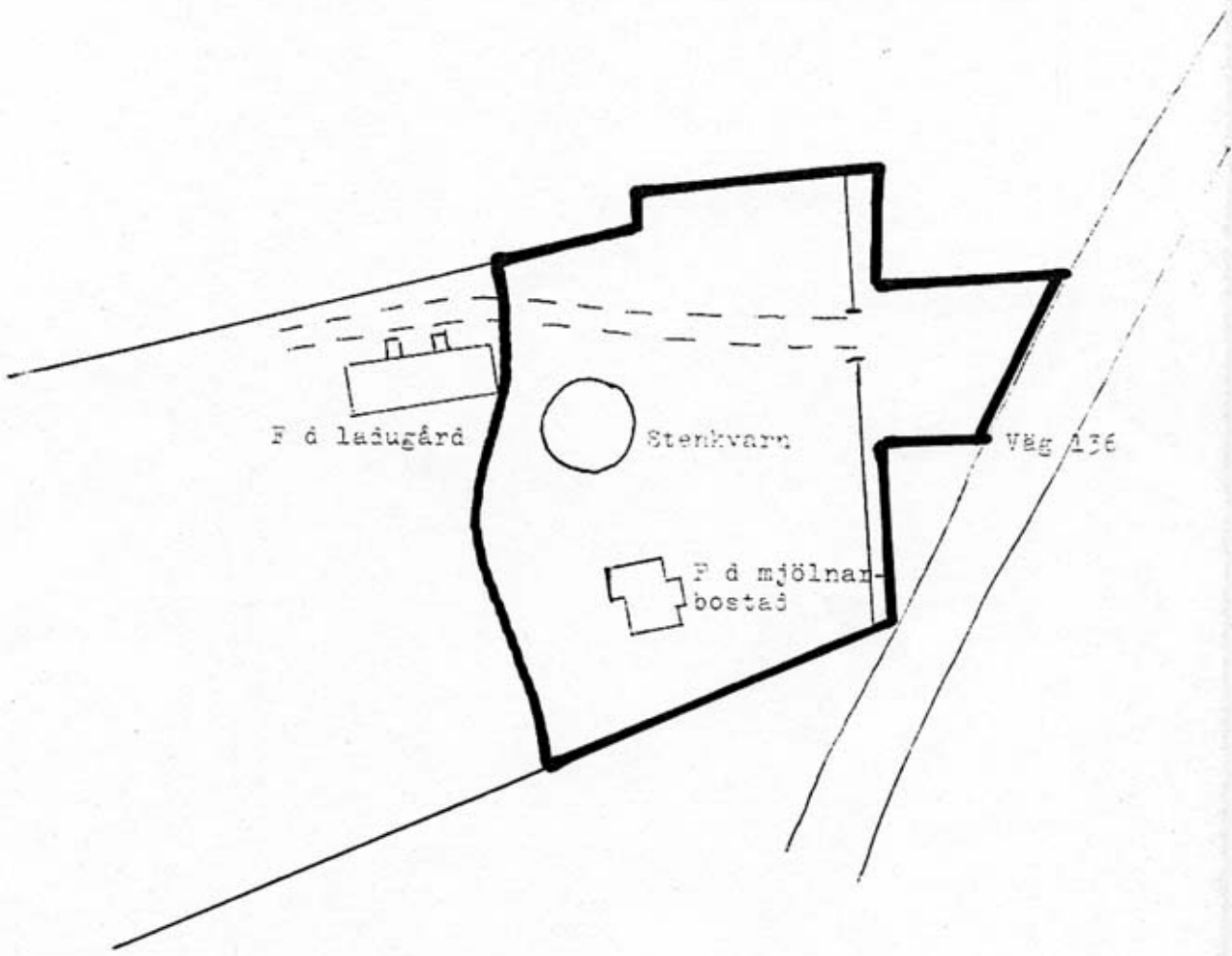
Riksantikvarieämbetet rek mb + bilagor

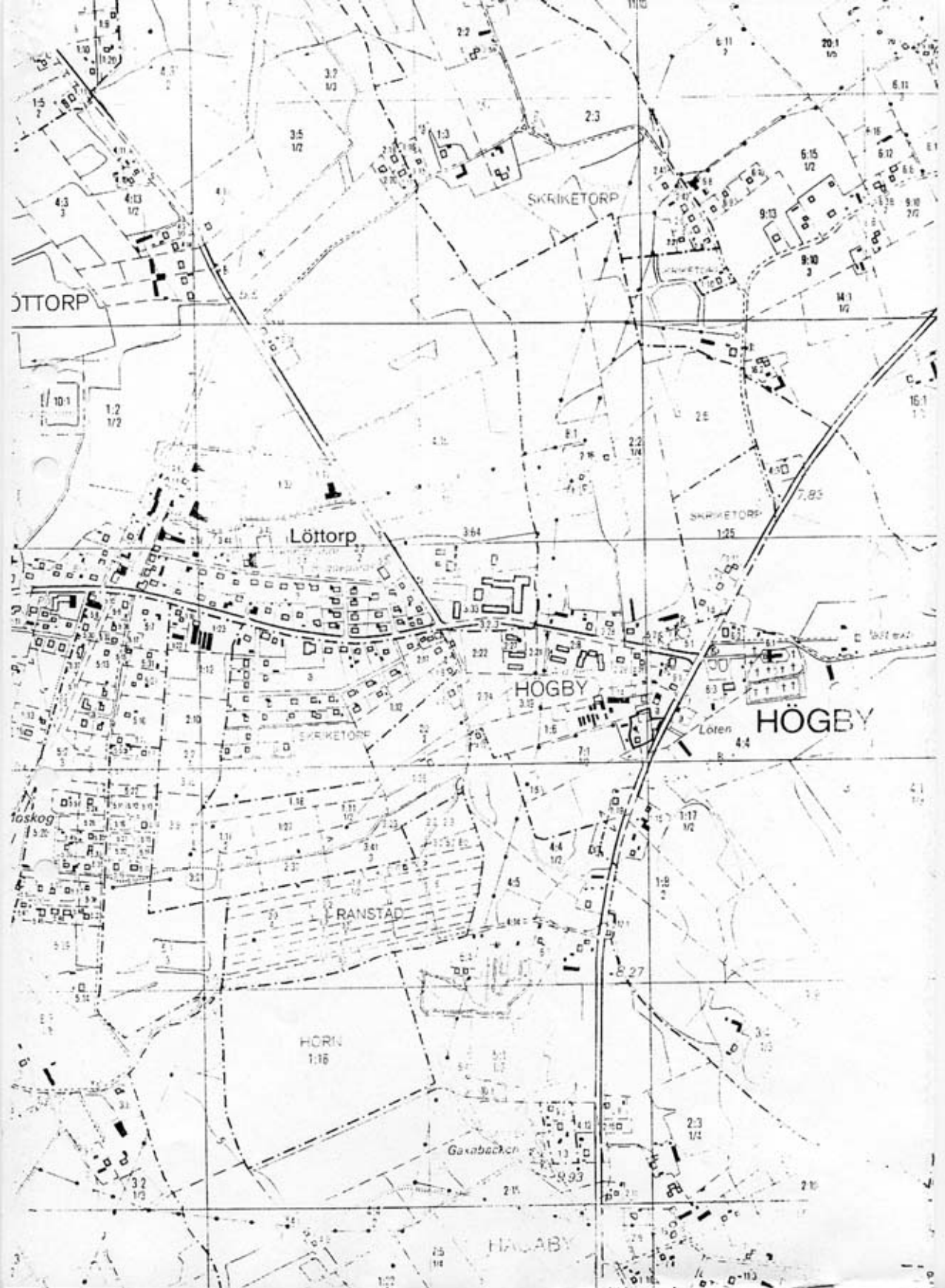
Kalmar läns museum + bil 1

Borgholms kommun, byggnadsnämnden + bil 1

Inskrivningsmyndigheten vid Kalmar tingsrätt, laga-
kraftbevis + bil 1

Högby stenkvarn, fast Högby 7:1, Högby sn, Borgholms kn

LÄNSSTYRELSEN

I KALMAR LÄN

Planeringsavdelningen

Länsantikvarien

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om Ni vill överklaga länsstyrelsens beslut skall Ni skriva till kammarrätten i Jönköping.

Tala om varför Ni anser att beslutet skall ändras och vilken ändring Ni vill ha. Skicka även med sådant som Ni anser har betydelse för ärendet.

Kammarrätten måste ha fått Er skrivelse inom den tid som nedan markerat med kryss, annars kan kammarrätten inte ta upp Ert överklagande.

tre veckor från den dag då Ni fick del av beslutet

två månader från den dag då Ni fick del av beslutet

två månader från den dag då beslutet är daterat

Tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att anteckna ärendets nummer.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress och telefonnummer. Om Ni anlitar ombud kan i stället ombudet underteckna skrivelsen.

Kammarrättens adress är: Box 647, 551 18 Jönköping.

För ytterligare upplysningar kan Ni vända Er till länsstyrelsen.

Även riksantikvarieämbetet och statens historiska museer kan klaga över detta beslut.